

پیام روشن یک وداع بی نظیر

حضور پر شور مردم در تشییع پیکر رهبر شهید انقلاب، پیام آور لزوم بازخوانی حکمرانی مردم‌مدار ایشان است و به باور کارشناسان، شیوه ایشان باید الگویی برای مسئولان باشد

گزارش روز

غیرنکر
معبد آلامرهم

آنچه ۱۸ تیرماه جاری در مشهد رخ داد، فراتر از یک آیین سوگواری معمول بود. حضور میلیون‌ها نفر از مردم از اقشار و باسلاقی مختلف، در گرمای سوزان تابستان، صحنه‌هایی را خلق کرد که بسیاری از ناظران، آن را «بی نظیر» توصیف کردند. برخی جامعه‌شناسان، حضور گسترده مردم در این مراسم را حاصل رویکردی می‌دانند که در آن رهبر شهید انقلاب، به جای شعارزدگی، برای مردم نقش تعریف کرد و آن‌ها را در عرصه‌های مختلف مشارکت داد. شکوه و عظمتی که در مراسم تشییع رهبر شهیدمان دیدیم، پیامی روشن برای مسئولان نیز دارد که شیوه حکمرانی ایشان، توانست دل میلیون‌ها نفر را با خود همراه کند، بنابراین اکنون بازخوانی دوباره این الگو و به کار بستن آن در امور نظام، ضرورتی انکارناپذیر است. در این گزارش سعی کرده‌ایم در مصاحبه با دو صاحب نظر، علاوه بر تحلیل مراسم تشییع دومین رهبر انقلاب اسلامی به این موضوع بپردازیم که از حالا به بعد با توجه به مشکلات و نارضایتی‌هایی که به خصوص در حوزه اقتصادی وجود دارد، تکلیف مسئولان چیست.

نعمت... فیروزی، عضو هیئت علمی دانشگاه امام رضا^ع و مدیر پژوهشکده تربیت دینی، نیز معتقد است که باید در تبیین، شناخت اندیشه، مکتب فکری و به نوعی حیات بزرگان و انسان‌های شاخص تاریخ، به عقبه و گذشته آن‌ها نگاه کرد.

او می‌گوید: آن چیزی که رهبر شهید را از سیاست‌گذاران و مدیران ارشد جهانی و حتی انقلاب اسلامی ایران متمایز می‌کند، این است که ایشان یک سبک زندگی تمدنی و راهبردی داشتند. در واقع ویژگی شخصیتی ایشان، در قالب چند زیست بوم فردی، اجتماعی، جغرافیایی و سیاسی‌شان خلاصه می‌شود. فیروزی، زیست بوم فردی رهبر شهید را این‌طور توصیف می‌کند: ایشان در خانواده‌ای بزرگ شدند که پدرشان مجتهد بوده است و بزرگان، اجتهاد و قهاقت پدر بزرگوارشان را قبول داشتند و ایشان را به عنوان عالم می‌شناختند. مادر ایشان نیز به غیر از شخصیت قرآنی و معنوی که داشتند، اهل ذوق، هنر و ادبیات بودند و حضرت آقا، کودکی و نوجوانی خود را با چنین پدر و مادری سپری کردند.

او با اشاره به اینکه رهبر شهید به شدت تحت تأثیر محیط‌های علمی و فرهنگی شهید امام رضا^ع قرار گرفته بودند، اضافه می‌کند: ایشان علقه‌ای به کتاب‌فروشی‌ها و کتابخانه‌ها داشتند که در واقع این سیر، شخصیتی اندیشمند، اجتماعی و روشن فکر را شکل داده است. این عقبه زندگی امام شهیدمان است که نشان می‌دهد ایشان فردی روشن فکر، مؤمن، متدین و اهل خردورزی و کتاب بودند.

وجه تمایز رهبر شهید انقلاب با سیاست‌گذاران جهانی

پیشبرد امور با نگاه قرآنی و ایرانی

فیروزی معتقد است اگر این عقبه را شناسیم، نمی‌توانیم آقا را در هشتادوشش سالگی تا این اندازه اهل مطالعه، دانش، ادبیات و امین زبان و ادبیات فارسی و... بدانیم.

او ادامه می‌دهد: رهبر شهیدمان شخصیتی داشتند که به شدت در فرهنگ ایرانی و اسلامی غرق شده بود؛ یعنی همان اندازه که ایشان با نگاه قرآنی و اهل بیتی به جلو می‌رفتند، با نگاه ایران دوستی و ایرانی بودن نیز کار را پیش می‌بردند. این نگاه، از آقای شهیدمان شخصی می‌سازد که در قامت تمدنی که ایرانی اسلامی است، فکر می‌کنند و وقتی به عنوان رهبر انقلاب اسلامی پای کار می‌ایستند، یکی از نظریه‌های بزرگشان، تمدن ایرانی اسلامی می‌شود.

عضو هیئت علمی دانشگاه امام رضا^ع و مدیر پژوهشکده تربیت دینی بیان می‌کند: از سوی دیگر، رهبر شهید از نوجوانی با بزرگان مکتب فکری مبتنی بر قیام و جهاد آشنا شدند که در مقابل مستکبران عالم می‌ایستادند، بنابراین جرعه‌های انقلابی از نوجوانی در ایشان شکل گرفت و زمانی که به عنوان رهبر انقلاب اسلامی تعیین شدند، می‌دانستند که می‌توان حتی با تعداد کم هم مبارزه کرد.

شرط ولایت توحیدی؛ قرارگیری مردم در جایگاه حقیقی

فیروزی می‌افزاید: رهبر شهید ایران، احترام و کرامت خاصی برای مردم قائل بودند و با تمام وجود قائل به این بودند که اسلام و دین بدون پای کار بودن مردم، جلو نمی‌رود. حضرت آقا معتقد بودند که جمهوری اسلامی و در نهایت

ولایت توحیدی در عالم به این شرط مهیا می‌شود که مردم جایگاه حقیقی، نه جایگاه تشریفاتی و صوری داشته باشند. عضو هیئت علمی دانشگاه امام رضا^ع، شکوه و عظمت تشییع رهبر شهیدمان را در سیر هشتادساله عمر ایشان می‌بیند که در نهایت به شهادت ختم شده است و ادامه می‌دهد: این نقطه تبلور تمام ویژگی‌های ایشان است و مردم آرام‌آرام متوجه شدند که چقدر این مرد جامع‌الاطراف بوده است.

فیروزی ادامه می‌دهد: عظمت تشییع آقای شهید ایران، حاصل درک ابعاد مختلف زندگی ایشان توسط مردم است؛ زیرا ما با فردی مواجهیم که حکیم است، نه مانند دیگر نخبگان جهان که در یک حوزه متخصص هستند؛ حکیم به این معناست که آن فرد می‌تواند با نگاهی قوی‌تر از متخصصان به مسائل نگاه کند. در نهایت متخصص می‌تواند یک بحث را جزئی جلو ببرد، اما نمی‌تواند کل نگری داشته باشد، اما رهبر شهید کل نگری داشتند.

باید مکتب رهبر شهید به نسخه‌های عملیاتی تبدیل شود

اولین اشکال مسئولان از نظر فیروزی، این است که سیر تطور و رشد شخصیت آقا را طی نکرده‌اند و این شیوه را الگوسازی نمی‌کنند. او می‌گوید: باید به این نکته هم فکر کنیم که این مکتب، باید به نسخه‌های عملیاتی برای دانش‌آموزان، نسل جوان، رسانه و... تبدیل شود.

او با طرح این موضوع که ابتدا باید مردم و مسئولان به این سؤال پاسخ دهند که آیت‌الله العظمی سید علی خامنه‌ای بعد از شهادت تمام شده است یا شهادت نقطه تداوم راه ایشان است، ادامه می‌دهد: اگر این موضوع

با شهادت تمام شده است که باید مسئولان یادواره برگزار کنند، اما اگر مسئولان معتقدند که راه ایشان ادامه دارد، باید تمام روش‌های حکمرانی ایشان در طول این سال‌ها را بازخوانی کنند و این روش‌ها به مبانی، پشتوانه‌ها و پایه‌های اساسی تصمیم‌گیران ما تبدیل شود. اما تاکنون شاهد بوده‌ایم که مسئولان ما اصول و مبانی خود را از امام شهیدمان نگرفته‌اند. عضو هیئت علمی دانشگاه امام رضا^ع بیان می‌کند: حتی در بیانیه حضرت آیت‌الله... سید مجتبی خامنه‌ای نیز مشخص بود که ایشان به اصول و قواعدی تکیه می‌کنند که مسئولان ما، ولو دلسوز و انقلابی، با آن اصول یا آشنا نیستند یا به آن تکیه نمی‌کنند، بنابراین یکی از وظایف اصلی مسئول ایرانی، این است که اصول و قواعد حکمرانی را از رهبر انقلاب اسلامی خود بگیرد؛ وگرنه هر راه دیگری به احتمال زیاد به بیراهه می‌رود.

او ادامه می‌دهد: نکته بعدی این است که باید مسئول با تمام وجود در اطراف خود افرادی را به کار بگیرد و عناصر و ساختاری را طراحی کند که به این قواعد دل داده باشند، ضمن اینکه نباید جلوی مطالبات و خواسته‌های برحق مردم در ترویج اندیشه امام شهید و ادامه راه ایشان، با برچسب‌های ناروا گرفته شود.

فیروزی می‌افزاید: باید آن شور، هیجان، انگیزه و برانگیختگی مردم مبعوث شده به تعبیر رهبر شهید را مدیریت و آن را در تعالی کشور استفاده کرد. در اینجا، مسئولان وظیفه‌شان این است که حکمرانی مردم‌باور و مردم‌نهاد را در ساختار جمهوری اسلامی، بیش از پیش رواج دهند و بروکراسی اداری نهادی را کاهش دهند.

عکس: عسین بخشیده / اشورا

رهبر شهید در عمل، مردم‌دار بودند

بیشتر می‌شود.

مهربانی فر معتقد است این ویژگی‌ها موجب می‌شود مردم احساس می‌کنند کسی هست که از دارایی‌ها و حریم آن‌ها محافظت کند؛ حسی که شاید مردم از بعضی مسئولان هم نگرفته باشند.

پیگیری اهداف نظام، شعاری نبود

دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم اسلامی رضوی با اشاره به کارکرد رهبری در نظام امام وامت، بیان می‌کند: این کارکرد این است که رهبر نظام اسلامی، جهت‌بخش و امیدافزین باشد و شوق به حرکت ایجاد کند. در واقع رهبر چشم‌انداز را تعیین و کمک می‌کند که سیستم از ریل خود خارج نشود. حال مردم به این درک رسیده‌اند که رهبرشان، نخواسته است این اهداف را به صورت ظاهری و شعاری مطرح کند، بلکه خود به آن عامل بوده و تا لحظه آخر حیاتش، نیز در محل کار خود به دنبال

حسین مهربانی‌فر، دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم اسلامی رضوی، با اشاره به اینکه در چارچوب نظامی که محوریت آن بر مبنای ولایت فقیه است، محوریت نیز حول نظام مسئولیت‌همگانی یا فضای مشارکت مردمی قرار دارد، می‌گوید: یعنی نظامی که مبتنی بر الگوی امام وامت بنا شده است، باید بتواند زمینه مشارکت را فراهم کند. علاوه بر آن، شفافیت، آگاهی‌بخشی و اعتمادافزایی نیز داشته باشد.

او درباره حضور پر شور مردم در تشییع پیکر مطهر رهبر شهید انقلاب، اظهار می‌کند: در اینجا این حضور حداکثری مردم، فراتر از مطلوبیتی که رهبر شهید دارد، به شخصیت ایشان برمی‌گردد که در عمل چقدر مردم‌داری و مسئولیت‌پذیری خود را درباره مردم به منصفه ظهور گذاشتند. زمانی که اخلاص، شفافیت، مردم‌داری، دلسوزی و عشق به مردم باهم درمی‌آمیزد، خود به خود آن شور

هستیم بابت کم‌توجهی به مردم است، می‌افزاید: این درحالی است که یکی از ویژگی‌های رهبر شهید انقلاب، صداقت، اخلاق و مردم‌داری بوده است؛ حضرت آقا چارچوبی برای مردم‌سالاری دینی خود داشتند و به دنبال آن بودند که برای مردم، نقش تعریف شود و در همین راستا، بارها به مسئولان نیز تذکر می‌دادند.

پیام مشارکت در پی حضور پر شور مردم در مراسم تشییع

«باتوجه به اینکه در مراسم تشییع، شاهد حضور گروه‌های فکری و سیاسی مختلف بودیم، این موضوع چه پیامی برای مسئولان دارد؟» دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه علوم اسلامی رضوی در پاسخ به این پرسش می‌گوید: لازم است زمینه مشارکت بیشتر مردم در حوزه‌های مختلف، فراهم جانی پرداختند و مقابل استکبار و زورگویی بقیه ایستادند تا حق و حقوق مردم ایران ضایع نشود. مهربانی‌فر با بیان اینکه برخی مشکلاتی که شاهد

چرا در فضای علمی و فرهنگی و سایر حوزه‌ها، طرحی برای مشارکت مردم نداریم؟ زیرا مسئولان، برخی فضاها را محدود اختصاص خود کرده‌اند. او ویژگی حکمرانی رهبر شهیدمان را قرآن‌محوری و توحیدمحوری می‌داند و ادامه می‌دهد: در نهایت حق و اخلاص، آشکار می‌شود و نمی‌شود آن را کتمان کرد، بنابراین قلوب خود به خود هدایت می‌شوند، اما گاهی این اتفاق، زمانی رخ می‌دهد که دیگر دیر شده است. ارکان‌ها و مجموعه‌های تبلیغی و فرهنگی که متولی این کار بودند، کارشان را درست انجام نداده‌اند و گفتمان انقلاب اسلامی و به‌طور خاص اندیشه رهبرمان را به درستی تبیین نکرده‌اند. مهربانی‌فر معتقد است که از اینجا به بعد، مسئولیت‌مان در تبیین اندیشه رهبر شهید و ادامه راه‌شان بیشتر است. او اضافه می‌کند: مشکل اصلی ما، نبود شفافیت و گفت‌وگو نکردن مسئولان با مردم است. باید سلاقی مختلف را ببینیم، بشنویم و برای آن‌ها فضای مشارکت و نقش‌آفرینی ایجاد کنیم.